

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Nariadenie vlády Slovenskej republiky o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín v oblasti vysokoškolského vzdelávania, výskumu a vývoja (ďalej len „nariadenie“) vychádza zo Stratégie internacionalizácie vysokého školstva do roku 2030 (ďalej len „stratégia“), ktorá vznikla na základe opatrenia č. 76 Implementačného plánu Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania, a ktorú schválila vláda Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) na svojom zasadnutí 8. decembra 2021.

V roku 2017 oznámenie Európskej komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Posilňovanie európskej identity vzdelávaním a kultúrou (Príspevok Európskej komisie na zasadnutí lídrov v Göteborgu, 17. novembra 2017) (COM/2017/0673 final) ohlásilo začiatok budovania Európskeho vzdelávacieho priestoru, v ktorom do roku 2025 bude vzdelávacia mobilita skutočnosťou pre všetkých, bude sa podporovať jazyková príprava a inovácie vo vzdelávaní v digitálnom veku a vybudujú sa európske univerzity svetovej úrovne, ktoré dokážu bezproblémovo spolupracovať naprieč hranicami.

Národná stratégia zručností pre SR vymedzuje ako jednu z príležitostí v oblasti znižovania nerovnováhy zručností zabezpečenie posunu od „odlivu mozgov“ k „prílivu mozgov“. *Moderné a úspešné Slovensko* upravuje vytvorenie podporných schém na prilákanie zahraničných talentov, vrátane študentov vysokých škôl, výskumných pracovníkov a vysokoškolských učiteľov s cieľom podporiť internacionalizáciu vysokých škôl a transfer poznatkov.

Akčný plán digitálneho vzdelávania na obdobie rokov 2021 – 2027 v oblasti spolupráce vysokých škôl ako cieľ uvádza vytvorenie celoeurópskej platformy digitálneho vysokoškolského vzdelávania. *Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj* v oblasti zabezpečenia inkluzívneho, spravodlivého a kvalitného vzdelávania navrhuje zabezpečiť, aby do roku 2030 všetci študenti získali znalosti a zručnosti potrebné na podporu udržateľného rozvoja aj prostredníctvom podpory globálneho občianstva a ocenenia kultúrnej rozmanitosti.

Oznámenie Európskej komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Nový EVP pre výskum a inovácie (COM/2020/628 final/2) určuje ako strategické ciele pre nový Európsky výskumný priestor prioritu investícií a reforiem, zlepšenie prístupu k excelentnosti, premietanie výsledkov výskumu a inovácií do hospodárstva a prehĺbenie Európskeho výskumného priestoru. *Plán obnovy a odolnosti SR* vymedzuje v oblasti vysokého školstva reformy a investície na podporu internacionalizácie, ktoré sa budú realizovať do roku 2026 a ktoré budú podporené z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.

V rámci cieľa stratégie 1.2 *Medzinárodný rozmer študijných programov umožňujúci medzinárodnú skúsenosť aj v domácom prostredí* vysoké školy budú do študijných programov a prostredia vysokej školy integrovať medzinárodný rozmer. Ten umožní získanie medzinárodného kontaktu a medzinárodnej skúsenosti každému študentovi aj v domácom akademickom prostredí. Internacionalizácia nielen obsahu študijných programov, ale aj samotného vyučovacieho procesu prostredníctvom zabezpečenia interakcie medzi slovenskými a zahraničnými študentmi a prinášania nových prístupov hosťujúcimi zahraničnými

vysokoškolskými učiteľmi bude rozvíjať odborné znalosti, jazykové zručnosti a interkultúrne kompetencie budúcich absolventov slovenských vysokých škôl a zabezpečiť ich atraktivnosť na medzinárodnom trhu práce a pre zamestnávateľov na Slovensku.

V nadväznosti na uvedené strategické a koncepčné dokumenty, navrhuje sa ustanoviť pravidlá udeľovania národných víz vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín v oblasti vysokoškolského vzdelávania a výskumu a vývoja, v rámci ktorých bude možné najmä opakované udelenie národného víza z dôvodu záujmu Slovenskej republiky a tým lákať zahraničných študentov, vysokoškolských učiteľov, výskumných pracovníkov a umeleckých pracovníkov vysokých škôl a pracovníkov výskumu a vývoja, prichádzajúcich na územie Slovenskej republiky s podporou štipendia financovaného v rámci zoznamu programov, ktorých vytvorenie schválila vláda, boli schválené vládou prijatím strategických dokumentov, alebo ktoré sa realizujú na základe medzinárodných zmlúv alebo v rámci programu Európskej únie pre vzdelávanie a odbornú prípravu, mládež a šport. Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo školstva“) už v súčasnosti vypracúva, zverejňuje a priebežne aktualizuje na svojom webovom sídle zoznam programov, na ktorý sa vzťahuje záujem Slovenskej republiky v súlade s bodom C.4 uznesenia k stratégii.

Potreba prijatia nariadenia vychádza z dôležitosti riešenia situácie, keďže príslušníkom tretích krajín, ktorým už raz bolo udelené národné vízum, nebolo možné udeliť národné vízum opakovane. Národné vízum sa navrhuje udeliť na obdobie, na ktoré bolo štipendium priznané v rámci programu, predĺžené o 14 dní pred začiatkom príslušného obdobia a zároveň o 30 dní po jeho skončení, najviac na obdobie jedného roka. Navrhuje sa udeľovať národné víza bez určenia maximálnych počtov v kalendárnom roku.

Obdobné nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 269/2022 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum relokovaným štátnym príslušníkom tretej krajiny a ich rodinným príslušníkom vypracovalo v minulosti aj Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Nariadenie vlády je v súlade s Ústavou SR, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu SR a zákonmi, ako aj s medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je SR viazaná, a súčasne je v súlade s právom EÚ.

Nariadenie vlády nie je predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.

Predložené nariadenie nepredpokladá vplyv na rozpočet verejnej správy, na podnikateľské prostredie, sociálne vplyvy, na životné prostredie, na informatizáciu spoločnosti, na služby verejnej správy pre občana a na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

B. Osobitná časť

K § 1

Ods. 1

Navrhuje sa umožniť udelenie národného víza z dôvodu záujmu Slovenskej republiky prilákať zahraničných študentov, vysokoškolských učiteľov, výskumných pracovníkov a umeleckých pracovníkov vysokých škôl a pracovníkov výskumu a vývoja, prichádzajúcich na územie Slovenskej republiky s podporou štipendia financovaného v rámci programov, ktorých vytvorenie schválila vláda, boli schválené prijatím strategických dokumentov, alebo ktoré sa realizujú na základe medzinárodných zmlúv alebo v rámci programu EÚ pre vzdelávanie a odbornú prípravu, mládež a šport. V súlade s bodom C.4 Uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 731 zo dňa 08. 12. 2021 k Stratégii internacionalizácie vysokého školstva do roku 2030 minister školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR schválil zoznam programov, na ktorý sa vzťahuje záujem Slovenskej republiky odsúhlasený v bode B.1 tohto uznesenia. Ministerstvo školstva vypracúva, zverejňuje a priebežne aktualizuje na svojom webovom sídle tento zoznam programov v súlade s bodom C.4 uznesenia k stratégii.

Ods. 2 a ods. 3

Navrhuje sa, aby sa národné vízum udeľovalo na obdobie, na ktoré bolo štipendium priznané v rámci príslušného programu, predĺžené o 14 dní pred začiatkom tohto obdobia a zároveň o 30 dní po jeho skončení, ak osobitná úprava neustanovuje inak. Uvedené časové vymedzenie reflektuje potrebu zabezpečenia plynulého vstupu na územie SR, ako aj primeraný čas po skončení štipendijného pobytu. V prípade, ak štátny príslušník tretej krajiny po skončení platnosti národného víza plánuje pokračovať v pobyte na území Slovenskej republiky na iný účel, môže využiť štandardné postupy udeľovania prechodného pobytu podľa zákona o pobyte cudzincov. Podľa zákona o pobyte cudzincov sa národné vízum udeľuje na pobyt dlhší ako tri mesiace, najviac na jeden rok. Navrhuje sa preto ustanoviť dobu platnosti udeleného národného víza na obdobie najviac jedného roka. Štátny príslušník tretej krajiny bude mať možnosť pokračovať v štipendijnom pobyte na území Slovenskej republiky aj po uplynutí platnosti národného víza, a to na základe štandardných druhov pobytových oprávnení podľa zákona o pobyte cudzincov.

Ods. 4

Potreba prijatia právnej úpravy vychádza najmä zo záujmu príslušníkov tretích krajín o účasť na programoch, ktorí sa už na niektorom z programov zúčastnili. Navrhuje sa možnosť opätovného udelenia národného víza, ak štátny príslušník tretej krajiny prichádza na základe iného programu a medzi skončením platnosti pôvodne udeleného národného víza a udelením nového národného víza uplynulo minimálne 15 dní. Na zostávajúcu časť príslušného obdobia nemožno udeliť národné vízum, a to ani na základe opakovanej žiadosti. Ak by bolo obdobie, na ktoré sa má udeliť národné vízum, dlhšie než jeden rok, môže príslušný úrad udeliť národné vízum najviac na obdobie jedného roka. Na zostávajúcu časť zisteného obdobia nemožno udeliť národné vízum, a to ani na základe opakovanej žiadosti. Počet národných víz na jeden kalendárny rok sa navrhuje neobmedziť, a to vzhľadom na charakter programov, pretrvávajúci záujem príslušníkov tretích krajín o tieto programy, ako aj s prihliadnutím na potreby internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania, výskumu a vývoja a na ich pozitívny vplyv na ekonomiku Slovenskej republiky a na zvyšovanie kvality vzdelávacích a výskumných inštitúcií.

K § 2

Na základe skúseností z praxe s udeľovaním iných národných víz sa vychádza z potreby zabezpečiť primeranú mieru kontroly a ochrany príslušníkov tretích krajín prichádzajúcich na územie Slovenskej republiky na účel vzdelávania, výskumu a vývoja, a to prostredníctvom ich

zapojenia do programov realizovaných dôveryhodnými a overenými subjektmi. Záujem Slovenskej republiky na udelení národného víza v oblasti vysokoškolského vzdelávania, výskumu a vývoja sa preto navrhuje viazať výlučne na programy, ktoré schválila vláda SR, boli schválené prijatím strategických dokumentov, alebo ktoré sa realizujú na základe medzinárodných zmlúv alebo v rámci programu EÚ pre vzdelávanie a odbornú prípravu, mládež a šport. Zoznam bude obsahovať údaje o programoch, na ktoré sa vzťahuje záujem Slovenskej republiky. V zozname sa uvádza najmä názov programu alebo označenie účelu finančnej podpory, ktorým sa tento program odlišuje od iných programov uvedených v zozname, názov právnickej osoby oprávnenej vydávať potvrdenie o poskytnutí štipendia v príslušnom programe alebo potvrdenie o prijatí na akademickú mobilitu v príslušnom programe a identifikácia jej štatutárneho orgánu alebo osoby, ktorá je štatutárnym orgánom poverená na vydanie potvrdenia, prípadne obdobie platnosti programov.

K § 3

Navrhuje sa ustanoviť, že za doklad potvrdzujúci účel pobytu, ktorý tvorí prílohu žiadosti o udelenie národného víza podľa § 17 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov, sa bude považovať aj potvrdenie právnickej osoby (ďalej len „potvrdenie“), ktorá je oprávnená vydávať potvrdenie o poskytnutí štipendia v príslušnom programe alebo potvrdenie o prijatí na akademickú mobilitu v príslušnom programe. Za potvrdenie sa bude považovať napríklad rozhodnutie o priznaní štipendia. Potvrdenie musí byť v súlade s § 2 písm. d) vydané a podpísané štatutárnym orgánom právnickej osoby, ktorý je uvedený v zozname spolu s jeho funkciou a je v ňom uvedený spolu s najviac jednou ním poverenou osobou, ktorá je taktiež oprávnená takéto potvrdenie vydať. Potvrdenie obsahuje meno, priezvisko, dátum narodenia, štátnu príslušnosť a číslo cestovného dokladu štátneho príslušníka tretej krajiny a údaje podľa § 2.

K § 4

Na účel vykonania § 17 ods. 10 písm. c) zákona o pobyte cudzincov sa navrhuje ustanoviť, že za neplnenie účelu, na ktorý bolo vízum udelené, sa považuje nezačatie štúdia, prerušenie štúdia, zanechanie štúdia alebo vylúčenie zo štúdia, ak bolo štipendium udelené podľa osobitného predpisu, ako aj zrušenie alebo zastavenie poskytovania štipendia z príslušného programu právnickou osobou oprávnenou vydávať potvrdenie o poskytnutí štipendia podľa tohto návrhu. Za potvrdenie o zrušení alebo zastavení poskytovania štipendia sa bude považovať napríklad rozhodnutie o zastavení poskytovania štipendia alebo potvrdenie obdobného charakteru. Potvrdenie musí byť vydané štatutárnym orgánom právnickej osoby, ktorý je uvedený v zozname spolu s jeho funkciou, alebo jednou ním poverenou osobou, ktorá je taktiež oprávnená takéto potvrdenie vydať. Za neplnenie účelu udelenia národného víza sa považuje aj udelenie prechodného pobytu štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, keďže v takom prípade dochádza k zmene právneho režimu pobytu na území SR. Tieto dôvody zakladajú právny rámec na zrušenie národných víz a navrhuje sa ich explicitne definovať v nariadení ako nástroj pre právnické osoby zodpovedné za programy.

K § 5

Dátum účinnosti sa navrhuje na 1. septembra 2026.